

ינואר 2022

מדד עשיית עסקים ברשויות 2021

רשויות מקומיות הן גוף מרכזי בהשפעתו על עסקים קטנים ובינוניים הפועלים בשטחן. הן מרכזות את רישוי העסקים, גובות מיסים מקומיים, נותנות שירותים לעסקים, אחראיות על התכנון ועל הסביבה הפיזית של העסק ועוד. רשויות מקומיות גם נשענות על העסקים מבחינה כלכלית, מכיוון שמגזר העסקים מהווה עבורן את מקור המימון הרווחי ביותר: דורש מעט שירותים (לעסקים) ומאפשר ההכנסות גבוהות מארנונה (למשל, עסקים לא מקבלים שירותי חינוך ורווחה).

במטרה לעודד רשויות מקומיות לשפר את האטרקטיביות שלהן לעסקים, וכן לסייע לעסקים הפועלים בשטחן, הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים במשרד הכלכלה והתעשייה בנתה מדד הבוחן את רמת ה"ידידותיות" לעסקים של רשויות מקומיות בישראל. המדד בודק ארבעה מרכיבים:

1. שביעות רצון של העסקים
2. נגישות למכרזים
3. גובה הארנונה
4. נגישות המידע

ארבעת מרכיבי המדד נמדדים באופן הבא:

1. **שביעות הרצון של העסקים מהרשות** - מרכיב זה של המדד נבדק באמצעות סקר שנערך בקרב כ-4,000 עסקים הפועלים ברשויות שנבדקות במדד. הסקר כולל שאלות על שירותים שנותנת הרשות לעסקים, וכן על תשלומים לרשות ועל המידה בה הרשות מקדמת עסקים. בכל רשות נדגמו בין 40 ל-100 עסקים בהתאם לגודל הרשות, 75% מהם עסקים עם מועסקים ו-25% עסקים ללא מועסקים. הסקר בחן את ההיבטים הבאים בהתנהלות הרשות המקומית: קידום עסקים, שוויוניות בביקוח ואכיפה, גבייה תשלומים ושילוט, ושירותים שהרשות מעניקה לעסקים.¹ משקל תחום זה במדד: 55% מהציון.
2. **נגישות מכרזים** - מרכיב זה דורג באמצעות בחינה שנעשתה עד כמה הרשות המקומית מנגישה את מכרזי הרכש שלה לעסקים קטנים ובינוניים, ועד כמה יש במכרזים חסמים מיותרים שמקשים על עסקים קטנים ובינוניים להשתתף במכרז. נגישותו של מכרז למציעים נבחנת באמצעות ניתוח שנעשה על שקיפות הפרסום שלו (המידה בה מסמכי המכרזים מוצגים ונגישים באתר הרשות), וכן בדיקה של היקף העלויות הכרוכות בהשתתפות במכרז: עלות רכישת מסמכי המכרז, ערבות הצעה וערבות ביצוע, וזאת ביחס להיקף ההתקשרות הצפוי במכרז. כמו כן נבדק גובה המחזור הכספי, הנדרש בתנאי הסף, ביחס להיקף ההתקשרות. משקל מרכיב זה במדד 20% מהציון.

¹ במדד 2019 המדד כלל פרמטר נוסף שבחן רישוי עסקים, במדד 2021 הורד פרמטר זה.

3. **גובה הארנונה** - מרכיב זה נבדק על בסיס נתוני הארנונה בכל הארץ, ומדרג את גובה הארנונה העסקית (למ"ר) ברשות ביחס לממוצע גובה הארנונה העסקית של כל הרשויות הנמדדות. (הדירוג מתבסס על נתוני תעריפי ארנונה מתוך קובץ רשויות של הלמ"ס). משקל מרכיב זה במדד 15% מהציון.
4. **נגישות המידע**- מרכיב זה נבדק באמצעות סקירה של אתרי האינטרנט בכל אחת מהרשויות המשתתפות במדד. הבדיקה נעשית על היקף המידע השימושי לעסקים ואיכותו, הפעולות המקוונות אותן ניתן לבצע ברשות, מידת הנוחות הכללית למצוא ולהבין אותו, וכן על האופן בו הרשות מסבירה ומנגישה מידע למי שמעוניינים לפתוח עסקים חדשים בשטחה, בעיקר כאלה שהם טעוני רישוי. משקל מרכיב זה במדד 10% מהציון.

המדד כולל את 75 הרשויות המקומיות בהן מספר העסקים הגדול ביותר.² המדד מחולק לשלוש קבוצות גודל של רשויות לפי מספר התושבים הרשומים בהן, וזאת על מנת לשמור על השוואה מדויקת והוגנת שכן רשות מקומית שבה עד 50 אלף תושבים, אינה דומה לרשות מקומית שבה למעלה מ-150 אלף תושבים. בכל קבוצה קבוצת גודל של רשויות יש דירוג של הרשויות, כאשר 1 מייצג את הרשות הידידותית ביותר לעסקים וככל שהמספר גבוה יותר, הרשות פחות ידידותית לעסקים בתחומה.

בנוסף, נעשה מדד לרשויות הערביות מתוך המדד הכללי בהשוואה לעצמן לפי קבוצות גודל.

² עד שנת 2019 המדד כלל את הרשויות המקומיות בעלות המספר הגבוה ביותר של עסקים טעוני רישוי בתחומן. משנת 2021 המדד כולל את הרשויות בעלות המספר הגבוה ביותר של כלל העסקים ברשות, ללא תלות במספר העסקים טעוני רישוי עסק. בשנת 2020 לא פורסם מדד בשל תחילת התפשטותה של מגיפת הקורונה, כך שהמדד הבא אחרי 2019 הנו מדד 2021. בשנת 2019 המדד כלל 60 רשויות וב-2021 הוא הורחב ל-75 רשויות. בעקבות המעבר לבחינה של רשויות עם המספר הגבוה ביותר של כלל העסקים ירדו מרשימת 60 העסקים שנבחנו במדד 2019 שש רשויות (גליל עליון, חבל יבנה, ירכא, נשר, עראבה וקריית מלאכי) ונוספו 21 רשויות חדשות למדד של 2021 (שפרעם, רהט, טירה, כפר קאסם, פרדס חנה-כרכור, זכרון יעקב, הגלבע, טייבה, מרום הגליל, שומרון, מבשרת ציון, יהוד-מונוסיון, קדימה-צורן, מעלה אדומים, קריית אוננו, לב השרון, גדרה, מטה בנימין, גולן, גבעת שמואל וגזר).

נציג להלן את הדירוג המלא למדד הרשויות הערביות לפי קבוצות הגודל, ודירוגם בהשוואה לדירוג הכללי 1) = הטובה ביותר):

רשויות בהן בין 50 ל-150 אלף תושבים

ממד רשויות כללי 2021	ממד רשויות ערביות 2021	רשות מקומית
20	1	רמלה
24	2	אום אל-פחם
25	3	נצרת
26	4	רהט

רשויות בהן עד 50 אלף תושבים

ממד רשויות כללי 2021	מד רשויות ערביות 2021	רשות מקומית
18	1	טייבה
20	2	סחנין
29	3	באקה אל-גרבייה
30	4	טירה
31	5	טמרה
32	6	כפר קאסם
33	7	שפרעם

פרוט על מרכיבי המדד השונים והדירוגים

דירוג שביעות הרצון של העסקים מהרשות

מידת שביעות הרצון של העסקים מהרשות נמדדת באמצעות סקר טלפוני שבו רואיינו בכל רשות מקומית בין 40 ל-100 עסקים, בהתאם לגודל הרשות. שביעות הרצון של העסקים מהרשות הנה הרכיב החשוב ביותר במדד הרשויות והיא מושפעת וכוללת גם את ההשפעות של שאר הרכיבים במדד וכן גורמים אחרים שלא ניתן למדוד. כאשר רשות מקומית פועלת בצורה טובה ומתמרצת עסקים לרוב שביעות הרצון שלהם גבוהה. לאור החשיבות של שביעות הרצון במדד, הציון שלה מהווה 55% מהציון הכולל של מדד עשיית עסקים ברשויות.

הפרמטרים הנבחרים במדד הם: קידום עסקים, שוויוניות בפיקוח ואכיפה, גבייה תשלומים ושילוט, ושירותים שהרשות מעניקה לעסקים. לכל אחד מהפרמטרים מספר שאלות רלוונטיות:

הפרמטר שירותים לעסק נבדק באמצעות השאלות הבאות: דרכי הגישה לעסק נאותות, הסדרי פריקה וטעינה לשביעות רצוני, תדירות פינוי אשפה לשביעות רצוני, רמת פיתוח של הסביבה הפיזית לשביעות רצוני ורמת השירותים שהעסק מקבל מהרשות גבוהה.

הפרמטר הסדרה ואכיפה נבדק באמצעות שאלות האם הליך הפיקוח שוויוני, האם הפקחים מטעם הרשות מכירים היטב את החוקים והאם הם אדיבים.

פרמטר גבייה, תשלומים ושילוט עוסק במידת הזמינות של מחלקת השילוט ומחלקת הגזברות, עד כמה תהליכי התשלום /או השילוט הם קלים יחסית לביצוע והאם הוא מקבל תמורה מהרשות עבור התשלומים שהוא מעביר אליה.

קידום עסקים הינו פרמטר שבא לבחון האם עסקים מרגישים שהרשות יוצאת לקראתם ועושה מאמץ לסייע להם להתקיים ולשגשג בתחומם – העסקים נשאלו האם הם חשים שהרשות מסייעת לעסקים קטנים, מטפלת בהם בשוויון והגינות ומגלה אוזן קשבת לבקשותיהם.

לכל אחת מהשאלות ניתן ציון בין 1-10, לכל פרמטר נבנה ציון ולאחר מכן חושב ציון כולל של ארבעת הפרמטרים כך שלכל אחד מהם משקל שווה (25%).

דירוג שביעות הרצון של העסקים מהרשות לפי קבוצות הגודל (1 = הטובה ביותר):

רשויות בהן בין 50 ל-150 אלף תושבים

שביעות רצון של עסקים 2021	רשות מקומית
1	רמלה
2	נצרת
3	אום אל-פחם
4	רהט

רשויות בהן עד 50 אלף תושבים

שביעות רצון של עסקים 2021	רשות מקומית
1	באקה אל-גרבייה
2	טייבה
3	סחנין
4	טמרה
5	כפר קאסם
6	טירה
7	שפרעם

דירוג רמת הנגישות של המידע לעסקים

דירוג זה בודק את היקף המידע המוצג לעסקים באתר האינטרנט של הרשות, עד כמה האתר ידידותי, מובן ונח לשימוש, עד כמה הוא מספק מידע רלוונטי לעסקים המעוניינים לפתוח עסק בשטח הרשות ומאפשר לבצע מגוון פעולות מקוונות.

מדד נגישות המידע בנוי משני חלקים: (א) מידת הנוחות כללית והדיגיטציה של כלל השירותים לעסקים (70%) ו-(ב) מידת הנגישות של המידע לעסקים שנדרשים להוציא רישיון עסק (30%).

בחלק הראשון – נוחות כללית ודיגיטציה של השירותים, בדקנו האם הפרמטרים הבאים מצויים באתר: האם יש התייחסות ל"עסקים" כבר מעמוד הבית, האם יש עמוד מקיף וכולל שעוסק ב"רישוי עסקים", האם יש זימון תורים דיגיטלי, מעקב on line אחר פניות, אפשרות לפנות לרשות בוואטסאפ, והאם הרשות מציגה את בעלי התפקידים ואנשי הקשר באופן מפורט בכדי שניתן יהיה לפנות אליהם בקלות.

בחלק השני של המדד – נגישות המידע לעסקים טעוני רישוי, נסרק האתר במטרה למצוא את הפרטים הבאים: האם המפרט הרשותי מפורסם באתר, האם יש התייחסות לרפורמה ברישוי עסקים משנת 2018 והאם מופיעות באופן מפורט דרישות כלליות ודרישות פרטניות מעסקים טעוני רישוי. בנוסף האם יש תיאור של עיקרי התהליכים ברישוי עסקים, האם יש הפניות לטפסים, אגרות, חוקים וצווים והאם קיים הסבר בנוגע לתהליך הערעור/השגה במקרה שהבקשה לפתיחת עסק נדחתה.

מרכיב זה נבדק באמצעות סקירה של אתרי האינטרנט בכל אחת מהרשויות המשתתפות במדד. המרכיב כולו מהווה 10% מסך הציון הכולל של מדד עשיית עסקים ברשויות.

דירוג נגישות המידע לעסקים ברשות לפי קבוצות הגודל (1 = הטובה ביותר):

רשויות בהן בין 50 ל-150 אלף תושבים

נגישות המידע לעסקים 2021	רשות מקומית
1	אום אל-פחם
2	נצרת
3	רהט
4	רמלה

רשויות בהן עד 50 אלף תושבים

נגישות המידע לעסקים 2021	רשות מקומית
1	סחנין
2	באקה אל-גרבייה
3	טירה
4	כפר קאסם
5	טמרה
6	טייבה
6	שפרעם

דירוג המדד של סבסוד ארנונה

הדירוג נבנה באמצעות השוואה של ממוצע הארנונה העסקית ברשות ביחס ל-75 הרשויות המשתתפות במדד (הדירוג מתבסס על נתוני תעריפי ארנונה מתוך קובץ רשויות של הלמ"ס).

הדרוג מחושב על פי השלבים הבאים :

שלב א - חישוב תעריפי ארנונה משוקללים : לכל שטח חושב תעריף ארנונה משוקלל על ידי חלוקה של חיוב הארנונה שהעירייה קיבלה (באלפי ₪) לשטח המחוייב בארנונה (באלפי מ"ר). תעריף הארנונה הזה (שקל למ"ר) מחושב על פי הענפים ברשות להם תעריפי הארנונה שונים : משרדים, שרותים ומסחר, תעשייה ומלאכה.

שלב ב - חישוב ממוצע ארנונה עסקית משוקלל לרשות. זהו חישוב של ממוצע משוקלל של תקבולי הארנונה לפי החלק היחסי של השטח בכל אחד מהענפים באותה רשות (שקל למט"ר).

שלב ג – חישוב היחס בין ממוצע ארנונה עסקית משוקלל בכל רשות, לבין ממוצע ארנונה עסקית כוללת ב-75 הרשויות.

שלב ד – ככל שהיחס בין ממוצע הארנונה ברשות, לבין הממוצע של כלל הרשויות, נמוך יותר, המשמעות היא שהרשות מקבלת ציון גבוה יותר במדד ובהתאם מדורגים ציוני הרשויות (מהנמוך ביותר לגבוה ביותר).

פרק מדד סבסוד ארנונה מהווה 15% מסך הציון הכולל של ידידותיות הרשות לעסקים.

דירוג תשלומי הארנונה העסקית לרשות לפי קבוצות הגודל (1 = הטובה ביותר) :

רשויות בהן בין 50 ל-150 אלף תושבים

גובה הארנונה 2021	רשות מקומית
1	נצרת
2	אום אל-פחם
3	רבט
4	רמלה

רשויות בהן עד 50 אלף תושבים

גובה הארנונה 2021	רשות מקומית
1	סחנין
2	כפר קאסם
3	טמרה
4	טירה
5	באקה אל-גרבייה
6	שפרעם
7	טייבה

דירוג נגישות המכרזים, המפורסמים על ידי הרשות, לעסקים קטנים ובינוניים

נגישות המכרזים מתייחסת למידת השקיפות של מרכזים שמפרסמת כל אחת מהרשויות, ככל שעסקים קטנים ובינוניים חשופים למכרזים בתחום הרשות הם יכולים להגיש את מועמדותם ולנסות להרוויח בתוך הרשות בה הם מצויים.

דרוג הנגישות למכרזים מורכב משני פרמטרים: (א) מידת השקיפות של המכרזים ו-(ב) מידת ההתאמה שלהם לעסקים קטנים.

ציון שקיפות - משמעותו עד כמה מסמכי המכרזים מוצגים ונגישים באתר הרשות, יש רשויות שאינן מעלות לאתר כלל את המכרזים שהן מפרסמות ומנגד יש רשויות שמעלות את כל המכרזים באופן המפורט ביותר. חישוב הציון בוצע באופן הבא:

0 נקודות – מכרזי הרשות אינם נגישים באתר וגם לאחר פנייה לרשות היא לא שלחה מכרזים (במידה והרשות ענתה שלא היו לה מכרזים באותה שנה, מדד הרכש לא נכנס לחישוב הכולל).

0.5 נקודות – הרשות לא פרסמה מכרזים באתר, ולאחר פניה לרשות היא שלחה את המכרזים שהוציאה, אך אין בהם מספיק מידע והם אינם ניתנים לדרוג.

1 נקודה - הרשות לא פרסמה מכרזים באתר, ולאחר פניה לרשות היא שלחה את המכרזים שהוציאה והם ניתנים לדרוג.

2.5 נקודות – הרשות פרסמה מכרזים באתר, אולם אין בהם מספיק מידע והם אינם ניתנים לדרוג.

5 נקודות – הרשות פרסמה מכרזים באתר, המידע מלא ומכרזי הרשות ניתנים לדרוג.

ציון מידת ההתאמה של המכרזים לעסקים קטנים ובינוניים – פרמטר זה כולל את כל אותם מכרזים של הרשות הניתנים לדרוג. מכרזי ייחשב כניתן לדרוג בהינתן ומתקיימים שני התנאים הבאים במצטבר:

- במסמכי המכרז מופיע סכום היקף ההתקשרות השנתי
- במסמכי המכרז מופיעים לפחות 3 פרמטרים מתוך 4 הפרמטרים הבאים: דמי השתתפות במכרז, מחזור כספי נדרש לצורך השתתפות במכרז, סך ערבות הצעה וסך ערבות ביצוע.

נתונים אילו מאפשרים לבחון מספר חסמים שמקשים על עסקים קטנים לגשת למכרזים, ועד כמה עומדת הרשות בהוראות התכ"מ להתחשבות בעסקים קטנים ובינוניים ברכש הציבורי. ציון דירוג ההתאמה הינו ממוצע של מספר הפרמטרים המופיעים במסמכי המכרז, רשות שהיה לה מכרז אחד לפחות שניתן היה לדרג, דורגה וקיבלה ציון בפרמטר מידת ההתאמה. ציון זה נע בין 0 ל-5.

ציון נגישות המכרזים - בשלב האחרון חושב ממוצע משוקלל בין ציון השקיפות וציון מידת ההתאמה והרשויות דורגו כך שהמובילה (מקום ראשון) ניתן לרשות עם הציון הגבוה ביותר.

דירוג הנגישות למכרזים ברשות לפי קבוצות הגודל (1 = הטובה ביותר):

**רשויות בהן בין 50 ל-150 אלף
 תושבים**

נגישות מכרזים לעסקים 2021	רשות מקומית
1	אום אל-פחם
2	רמלה
3	רהט
4	נצרת

**רשויות בהן עד 50 אלף
 תושבים**

נגישות מכרזים לעסקים 2021	רשות מקומית
1	טייבה
2	טירה
3	סחנין
4	באקה אל גרבייה
4	שפרעם
6	כפר קאסם
7	טמרה